

КРАТЪК РЕЧНИК НА СТРАНДЖАНСКИ (РУПСКИ) ДИАЛЕКТНИ ДУМИ

съдържа 976 думи

(ударението на думата е на удебелената буква)

А

ай нва, ай сва	ей онова, ей това
ай ол	фамилиарно обръщение
акран	връстник
аланджия (ялънджия)	лъжец, измамник
алащисвам	свиквам
(да те) ан атема	проклетие (да опустееш, често шеговито)
а пачик	отворен широко
ар тък	в края на краищата, нима
ая змо	свещен извор (най-често до параклис)

Б

ба	да (съгласие или иронично несъгласие)
ба ба	жена, която помага при раждане
ба берка	дребен, недоразвит царевичен кочан
ба бичка	черво, пълнено с кълцан дроб и месо
ба бузун	гроздобер
ба вя	1. преча 2. забавлявам, грижа се за дете
ба гря	боядисвам
ба дева	безплатно, напразно
ба краче	бакърче, менче
ба ктънь	омръзва ми
ба кю	батко, бате
ба рам	пипам
ба рем (ба ре)	поне
ба рмук	пиянде
ба стисвам	унищожавам, ликвидирам
ба талясвам	изоставям (нива)
ба тардисвам	развалям
ба цкам	целувам
ба ялдисвам	прилошава ми, припадам, примирам
ба я (ба я къ)	доста
бе збели	изглежда, вероятно
бе лгия	камък за точене на режещи инструменти
бе лида	джобно ножче
бе лица	вид дребна риба (от р. Велека)
бе лни (бе л ли)	ясно е, личи си
бе лъким	дано, нима
бе ндисвам	харесвам
бе рбакъ	напращен, замърсен
бе рбат	разтурен човек
би ля	дори, даже
би яло	дървено чукало

благо	сладко
бласт у нка (блест у нка)	светулка
бл а сам	намирам, виждам, откривам случайно
блей о к	заблеян, отнесен
бод к а (бун е ла)	вилаца
боз а в	бежов (естественния цвят на овчата вълна)
борс у к	язовец
бос и лко	попово прасе
бост а ле (пуст а ле)	стари, застъпени обувки
брав	животно
брад е	забрадка
бракт и свам	помятам, абортирам
бре	бе
брус я	бруля (плодове от дърво)
брус	камък за наточване на режещи инструменти
брух т и, бру ф ка	блика на силна струя
буб а къ	памук
буд а к (бод а к)	остатък от клон върху стебло, чеп
бу л ко	снахо (обръщение)
бури л о	съд за избиване на масло от мляко
бъз г ам	захвърлям (с погнуса)
бъкъл ь (бъкел ь)	дървен съд за питейна вода (5-10 л.)
бъл ь вам	повръщам
бъл ь воч	повърнато
бърд о (бърди л о)	част от домашен стан
бърд о ква	маруля
бър н и	устни
бър ч ина	височина
бъх т а	бия
бя л и	бели

В

ваг ю лица	малка бавачка на дете
вал ь чест	объл
1.вар д а!; 2. на вар д а	1.пази се! (предупреждение);2.предпазливо
вар к ам се	надпреварвам се
ватр а ль (вътр а ль)	ръжен с лоптка за изгребване на жар
вд я къ е	вижда се
вид е ло (по вид е ло)	светло (по светло)
в е ке (вейк е)	вече
вин т ер	мрежа (капан) за риба
вк ь охвам се	упорствам, заинатявам се, вманиачавам се
вл а шка	царевича
вл ю тнат	вкиснат
вощ е ница	свещ от пчелен восък
врис	извор

врът (врет)	всички
връшник	капак на подница (тава) за печене на хляб
вта с ва	узрява, бухва (за тесто)
вту р ен	деен, активен
вч еп квам	сграбчвам
вч ес нат	сгъстен
възгещи с вам (се)	отказвам (се)
въ з нак	на гръб
вълък	вълк
въ р ло	стръмно
върти ко льница	увеселителна Т-образна въртележка
върто г лав	откачен, непослушен
върто г лавие	паразитна болест при овцете
върто п	водовъртеж
въ с еница	гъсеница
въ тъ к	кръстосани нишки в основата на тъканта
вя й ка	клонче, вейка
вя ш ки	вежди

Г

гаг а лька	оронен царевичен кочан
га ли ба	вероятно, изглежда
гара г ашка	сврака
гар м удка (гър м удка)	нещо дребно, свито; снежна топка
гаро г ажица (дро г ажица)	сойка
гаче (гъ ч е)	сякаш, като че ли
геляно с вам (се)	шляя (се)
гер а нь	кладенец
гер е н	пасище, влажно място
герени д а	билка (хилядолистен морач)
геч	късно
гла в еж	годеж
гла в я (се)	сгодявам (се)
главени к (глевени к)	годеник
глави н а	централна част на колело на каруца
глист	земен червей
гов е я	постя
гошо г лав	гологлав
гри б ка (огри б ка)	шпатула за остъргване на тесто от ноцви
гром	гръм, гръмотевица
гру т ка	бучка сирене
гръ м ка	храсталак
гръц м уль	гърло
гря д а	греда
губ е рка	голяма игла
гуз, гу з о	животно с отрязана опашка

гунель	женска връхна дреха, сукман
гурунь	вид дъб
гъ	кога
гъгрица	житен и брашнен паразит
гълток	голяма глътка
гърчав	мършав, слаб
гъча	натъпквам, набутвам
гъове	изглежда, явно, значи
гъостерица	неокастриена тояга
гъотуре (гъотере)	небрежно, неподредено свършена работа
гюндулюк	надница
гюрлук	бурени
гюрпонь	боклук
гюсь	гръден кош, гърди
гявасай (се), гевасай се	махни се!
гяул	дявол

Д

даврандисвам (се)	поправям се, напълнявам
дал	дебел (хоризонтален) клон на дърво
далаве (дилавье)	маша
далкуница	сперма
дална (далла)	дано
дам	обор
дамга	петно, белег
дамла	инфаркт, инсулт
дангуль	бедняк, голтак
дармонь (дърмонь)	кожено сито с едри дупки
даяк	бой
двя	две
девекь	девет
дереже	положение, състояние
дерек	стълб, дирек, централна подпора
джаснат	ненормален, буен
дзумба (зумба)	глава на мъжки полов член
диканя	уред за вършеене на пшеница
дикель	земеделски инструмент
димитно	гъста, сбита тъкан, тъкана на стан
дингиль	1.ос на кола; 2. преносно – висок човек
дип	твърде (много)
дисаги	двойна торба за през рамо
дихтя	дишам бързо
длагунь	езиче на звънец за добитък
длег	дълъг
добря до(съкр.от дойде)	добре дошъл
добря на(съкр.от найде)	добре намерил (добре заварил)

дурде	докато
дофтур	доктор
дробень	парче (сирене, месо, пръст)
дръглест	слаб, мършав
дръгна се	чеша се
дугень	кръчма с магазин
дульгерин	дюлгерин, зидар
думам	казвам, говоря
дуня	дюля
дуня	свят
дус	равно, изравнено
духадам	идвам
дъждовина	събирана дъждовна вода за пране и миене
дъражан (даражан)	вид плевел
дядо (странджанско)	мляно месо в свински стомах, изсушено

Е

егрек	открита, подвижна кошара
ексикъ	недостиг
елавица (еловица)	глина, неплодородна пръст
елау (елаво)	олово
елак	умивалник
еладъ (елакъ)	олио (зехтин)
елтънье	златни монети
емен-емен	кажи-речи, почти
енгилизин	англичанин
енглъш съм	заблуждавам се
енза	заразна болест, епидемия
еръш (яръш)	впряг за добитък
етърник	кълцан черен дроб тъпкан в черво и сушен
ечмень	ечемик

Ж

жеба	джоб
жегла	вертикален прът в хомот на добитък
желва	костенурка
жерда	дълъг прът, мост от едно дърво
живам	живея
живяя	живея
жице	ластици за прашка
жугвам	засягам, жегвам, ужилвам
жълдърма	дребна рибка от р. Велека

З

забадам	забождам
забливам (се)	заблейвам се, разсейвам се

завалям	събарям; говоря неразбрано
завратам	обръщам наопаки
завъртам	замервам, захвърлям (с камъни и др.)
загнвам (се)	забързвам се (да свърша нещо)
загърлям	заравям за последен път царица, фасул
задушник	помещение за подготовка на семе за посев
заеби	зарежи, остави
закършвам	извивам
залуга (залушка)	залък (хапка)
заманско	старо, едновременно
замба	инструмент за пробиване дупки на кожа
запенат	заклучен
зарзалина	джанка
заросвам (се)	разсейвам се
заръбан	заядлив
заструг	стругуван дървен съд с капак за храна
застружле	малък заструг за сол или пипер
засуганвам	докосвам
затарексан	загрижен, грижовен, учтив (показно)
затрален	замаян, зашеметен, завеян
затъмчвам (се)	скривам се, усамотявам се
заутрешник	вдругиден
заушвам	удрям шамар
зафатам (се)	захващам се
захлябвам (се)	засищам се
звезда	звезда
зенкьорин (зинкьорин)	който прави зян, лош, проклет
зефекь	угощение
зиллярин	скъперник, завистник
зинвам	зяпвам, отварям уста
зирка	процеп в ограда
злакь	зеленина, неузрял плод
зрънзели	зрънца изпражнения под ануса на животно
зуна (звъна)	трионче за царевични и други стъбла
зунка	небесна дъга

И

извратам	преобръщам
изин	разрешение
измежарин	общ работник, ратай
измигаль (змигаль)	ястие от пържени в мас (масло) хапки хляб
изпедепцвам (се)	измъчвам (се)
изпърчавам	пораствам високо
изфирявам	изчезвам, „изпарявам“ се
изчеластрям	удрям силно, ритам
индякь	полза от лечение

ихтибар	почит, уважение
ишмер	сладко ястие от прясно сирене
ищах	желание

Й

йеце	яйце
------	------

К

ка (съкр. от казва)	кай (паразитна разговорна частица)
кабак	тиквичка за пържене
кабаекъ	вина
кавардисвам	запържвам
кадеш (кадеш)	пушек, дим
кадро (кандро)	снимка, портрет
кадус	много голяма каца за шира
кадънка	птичка калдарина
кадя	пуша
каиль	съгласие (договорка)
калабаля	гълча, карам се
калам	масур
калдърма	мрежа за риба, която се хвърля в кръг
калеко	свако
калесвам	каня тържествено (най-често с бъклица)
калъка (умалително)	лисица, Кума Лиса
калъмана	кума (кръстница)
калътата	кум (кръстник)
калцуње	дебели ръчно плетени чорапи
каматен	хубав, красив
камень	камък
канахур	стъбло от бучиниш за направа на масури
кандиль	светилник с фитил и гас; газеник
канжуль	1.кука 2.висок, слаб човек
капиллье	богата гощавка
капистра	оглавник на впрегатно животно
капичвам	обръщам, преобръщам
капъль/че	правоъгълно парче дърво
карабатак	голям гмурец (птица)
каравида	дълъг речен рак
караконджул	дявол, лош дух
караман	черноглав бивол
караp	мярка
карацисвам	смесвам, кръстосвам
карвазан	изсушена горна част на царевично стъбло
карекля	стол
каркель (къркель)	халка на външна врата

карпуза	диня
картал	орел
ката	всеки, всяка, всяко
катавалам	упреквам, карам се някому, злословя
катерка	закопчалка за върхна дреха
каунь	пъпеш
кацило	прът за кацане на кокошки
качуль	чатал от клонка за нанизване на риба, гъби
кашла (къшла)	кошара за овце и кози
кашмер	подигравка, присмех
квас	домашна мая за хляб
квасено мляко	кисело мляко
кереч	вар
керпедень	клеци
кестерме	рибарска мрежа
кестисвам	отмалявам, отпадам
кетук (китук)	пън
кехая	богат (или главен) овчар; селски глашатай
кирия	превоз
кирпич	непечена тухла
китка	цвете
китнат	кичес
клада	дънер, довлечен от реката
клада	паля (наклаждам) огън
клепя	1.мигам 2.бия камбана
климия	клин за главини на колелата на каруца
клока	кокошка-квачка
(да) клокне	да заври леко
клопокъ (хлопукъ)	голям звънец за животно
кникат	червен
кобилица	прът за носене на две ведра на рамо
коладя (ковладя)	клеветя
коджа	голямо, много
козинар	степана завивка или постелка от козина
кокарджа	невестулка, пор
кокошинка	дребен паразит по кокошките
колай	начин, способ, леснина
коландря	грижа се, стопанисвам добре
колаче	питка от останалото в ноцвите тесто
коливо	обредно варено жито
кома! (кума!)	внимавай! (предупреждение)
комай	почти, като че ли
комакъ	парче хляб
комахай	както изглежда
коми́та, коми́кье	участници във въстанието през 1903 г.
комкам (конкам) (се)	причестявам се

кондуре	гьонени обувки с каишка
конопъль	коноп
конь	кон
копанъче	пилешко бутче
копань	бухалка за тупане на пране
копаня	грубо дървено корито
копраля	прът с лопатка за чистене лемежа на плуга
коптор	фигура за изпичане на тухли
кордела	панделка
коренеш	нива върху изкоренена гора
коркмач (крукмач)	сгъстено чрез варене овче мляко
коруджия	пъдар (горски надзирател)
кочур	кочина за прасета
кош	капан за риба от раката
коц (коце)	кокалче за игра
крамола	караница, кавга, разправия
крата	свършек, край
крати се	свърши се
кремень	кварцов камък за диканя или за чакмак
кременче	малко шаранче в р. Велека
крепен	здрав, държалия
креч	щурец-жътвар
кромикъ	лук
кросно	част от домашен стан
кръмасто	глинен съд с дръжка отгоре за мляко и др.
кръстина	фигура от ожънати снопи
кувякъ (кувекъ),кувятец	сила, силица
куквам	клякам
куки	налъми
кукрек	кукуряк
кукумар (кукомар)	гъба сърнела
кулав	сакат, изкривен
кулак	обреден хляб
куне	златка, невестулка
кунизма	икона
кунки	ръце, ръчички
купен, купни	висок куп от сено или ожънати снопи
курасвам	удрям силно
курелида	изпражнение от овца или коза
курешница	изпражнение от птица
курия (кория)	свещена гора около параклис
куртулисвам (се)	успокоявам се, укротявам се; умирам
кутушясва	разваля се, вкисва (напр. за сирене)
кухам	кашлям
кучешник	кучешко изпражнение
кушия	конно надбягване на празник

къдяля	валмо вълна за предене
кък	как
къкъль	къклица (житен плевел)
кълбучвам	претъркулвам, събарям
къльвак	кълвач
къльчек	сгъвка, става (на крайниците)
къльчишка	кълчища, конопени влакна
къргуй	ястреб
късвам	хапвам
кът (в къта)	ъгъл на стаята (до огъня)
кюкюрт	сяра
кя	тя

Л

ламбада	голяма великденска свещ
лангида	катма (пърженка от брашнена каша)
лани	миналата година
лано	обработена вълна за предене
лапе, лапешник	хлапе
лахана	зеле
лахтара	задух, задушно време
лети	вали (дъжд или сняг)
лефтер/а	ерген/мома
лешица	лисица
ливря (се)	подмазвам (се)
лизгам (се)	плъзгам (се), пързалям (се)
лизганица	пързалка
лийда (лихда, лигда)	свинска мас
линкам	скитосвам, ходя насам-натам
локмару	етер за добавяне към ракията за аромат
лук	чесън
луканче	домашна луканка, наденица
лукма	мръвка месо
лупавец	речен кефал в р. Велека
люто	кисело
ляп	хляб
ляса	ограда от клони

М

мавропулец	дрозд
максуль	домашно производство
максус	нарочно, специално
мантар/ка	гъба манатарка
мари	ма (обръщение към жена)
марна (ода)	топла (вода)
мастур	майстор

махалъка	кочан от царевица
махана	недостатък
маханаджия	който търси и/или намира недостатъци
махара	пукнатина в почвата
махрама	забрадка
маю	мамо
межа	седянка за свършване на работа
мена	чукам коноп на меница
меница	уред за чукане на коноп и лен
мереть	проклет, лош
мертек	главна греда на покрив
месаль	голяма кърпа за софра
мехель	1.момент 2.настроение
мехле	домат
ми	недей
ми към	ами че как (да, разбира се)
микян	чифлик
мининко	мъничко
мискинин	отвратителен, лош
мишинь	обработена кожа
младещини	млади овце
млатя	бия ожесточено
млогу	много
молаим	благ, кротък
мотовилъка	пръчка с чатал за навиване на прежда
мрав, мравье	мравка, мравки
мрази ми	студено ми е
мукаят	който се оправя бързо; предприемчив
мундарин	мръсен, нечистоплътен
мундзур	мърльо
мурза, муржест	мръсен (в лицето)
мускула	мушмула
мутка	гмуркане под вода
мутлък	непременно, специално
мухла	мухъл
мърва	малко
мързетина	омразен
мърсък	недогорял пън в огнището
мърцина	напразно
мьерок	разгонен котарак
мясам	приличам

Н

набивам	тръгвам нанякъде
набира (забира)	нагноява
навалям, завалям	събарям

наво й , наву ща	шаячна лента за навиване около краката
наврат а м (преврат а м)	(пре)обръщам
нага а дам	нагласям
нагрок н ва	нагарча
нагръ ц вам	нападам
нагъ ч вам	набутвам
на д ам (се)	надявам се
нади г ам (се)	държа се надменно
надри п вам	надскачам
наду п вам (съд)	обръщам съд с дъното нагоре
надъ х нва	намирисва
на д явам (дреха)	обличам
нази п квам	препълвам, претоварвам, натъпквам
нази р там	надничам
назлъ нд исвам (се)	двоумя се, колебая се
(да) на й да	да намеря
на й ся	след малко
на к ачвам се	заразявам се
на к лавам (огън)	запалвам (огън)
на п енвам	1.напъвам (капан) 2.захвърлям (надалече)
на п инам (се)	напъвам се
на п обивам	упреквам
на п реш	напред
на р ъч	количество, носено в ръце
на с освам	снаждам, нагласям; добавям измислици
на с унат	накълван от мухи
на с урял	започващ да зрее
на т лак	куп клони,препечващи река
на у м	наум
на х у д ам	намирам
на ч енка	първо парче от обреден хляб
на ч ого л вам	нахвърлям се върху някого
на щ ърбен	инструмент с наранено острие
на в а	онова
на е къкъ	нокът
на р , на р ез	мъжко нескопено прасе
на р анза	нар (плодно дърво)
на ф е л о (нефел и то)	лошо, недобро, болно, не струва
на х асъ л ест	не изглежда добре
на о вина	необработвана досега земя
на о га	крак
на о ице	ножици
на о щ в и	дървени форми за втасване на тестото
на о я	онзи
на у жник	клозет, тоалетна
на ъ стъна (на ъ стина)	наистина

нява, нъва, ноя	онези, онази, оня
-----------------	-------------------

О

обихадам	наобикалям, посещавам
обръгвам	свиквам
обсида	дъга от дървено колело на каруца
овикъ (увикъ, увидле)	речно попче (от р. Велека)
овъкъ	голяма кръвосмучеща муха по добитъка
ода	вода
одаве (удаве)	одеве, преди малко
оджак	огнище
одуше	задушница
окозен	оперен, хитър
околябвам(окулябвам)се	ококорвам се, съвземам се
ол	вол
олку	в такъв случай, при това положение
омала	досада, замайване, умора
омукъ (умукъ)	вероятност, надежда
омуфквам (умуфквам)се	изцапвам се
омърфелявам	замърсявам, намачквам
онталивка (онта)	миризливка (миризлива буболечка)
онтю	миризлив човек
онь	воня
опинам	опъвам
опярен	оперен, отракан
оркозунъ (уркозунъ)	връв за връзване на потурите
орнопулец	скорец
орталък	околност
освянен (усвенен)	срамежлив, свенлив, стеснителен
осен	ясен (дърво)
оскомина (скомина)	изтръпване на зъбите
оскруша	скоруша (дребен сладко-кисел плод)
осмянка	месо от корема на прасето
отбасквам	отсичам, отрязвам (напр. глава на пиле)
отгъ	откога
оти	защо
откинвам	откъсвам
отнапреш	отпреди, предварително
отпреш	отпред
отпяшвам се	загубвам се
отръки (иде ми отръки)	справям се лесно
отурак	миндер, място за сядане
отчувам	отглеждам, отхранвам
офърда	неразумно щедър
охлепвам	изцапвам
оцутра	сутринта, от сутринта

ошмулвам	обирам с листата и клонките
----------	-----------------------------

П

пазуха	пазва
паламарка	дървена ръкавица за жътва
паламида	1.бодлив плевел 2.паламуд
паласпур	разпуснат, небрежен човек
панагирь	селски събор в чест на светия
папазина (папазуна)	синьозелен бръмбар
парамак	спица на колело на волска кола или каруца
парамонь	прякор
парамушка	дупчица на дъното на потурите
паратик	свободен, незаеет, без работа
(за) паратико	напразно
паратир	прозорец
паратисвам	изоставям (напр. нива или къща)
пардухаль (пърдухаль)	свински пикочен мехур за пълнене с кайма
паспал	брашнен прах във воденица
пастрико	спестено; който си пази нещата, чистник
патоки	последна слаба ракия от казана при варене
патрав	кривокрак
пачеура (пачаура)	кърпа за ръце
пашкуль (пъшкуль)	мехур, пашкул на буба
паянта	диагонална греда в стена
пендара	голяма златна монета
пенджур	прозорец
пенькам се	работя пряко сили
пепельосвам се	преуморявам се от работа
пеперуда, пеперуга	колективна молитва (обред) за дъжд
пера	бия, пердаша
перчем	предна част от мъжка коса
першунье	царевични обелки от кочана
пестиль	изсушена каша от плодове и брашно
пестяно	малко, недостатъчно
петала	подкова
петелюка	плосък камък, каменна плоча
петлявя (се)	мотая се
петмез	гъст сироп от грозде или захарна тръстика
петрожилка	билка
пешкеш	дете, хлапе
пещур	ниша в комина на огнище или на фурна
пиле, пилъка	птица, женската птица
пиндиль,	пинтия, скръндза, скъперник
пираксвам (се)	притеснявам се
пироз (пирус)	отвор на гърлото на стомна или на бъкел
пиронь	голям, ръчно кован гвоздей

пирустия (пиростия)	метален триножник за огнище
писа	смола
писан, писано	шарен, шарено
пискунь	тънката свирка на гайдата
пишкин	опитен, сръчен
(по) пладнина	по пладне, по обед
пладня	почивам по обяд в горещините
плакета	баница
пластав	палав, буен, непослушен
плетеница	стена от преплетени клони, споени с кал
плеша	щракам с пръсти при танц на ръченица
плимать	риболовна мрежа
плюскач	детско приспособление, издаващо пукот
плевня	плевня
поберка	плод от последно бране
поборник	участник в Преображенското въстание
поврагу	по дяволите
повясмо	снопче обработено конопено влакно
(да) пода	да ида
подзима	есен
подквас	кисело мляко за подквасване
подница	керамична тава за печене на хляб
подшилям	подострям
поило	място за водопой на добитък
поладка	млада кокошка, ярка
поледявам (се)	измръзвам
полог	гнездо на кокошки за снасяне на яйца
понуда	храна, носена при посещение на болен
поревна (ми се)	прииска ми се, прищя ми се
порепсвам, порепцвам	прекарвам добре; услужвам
потриса (ми се)	отвращава ме
потунь	дървен или глинен под
потура (потора)	по-късно, довечера
праскам	побеждавам с туш при борба
прашница (пръшница)	диария
прегръшча (прягръща)	количество, което може да се обгърне
прежурен	обгорен, препечен
прело	прежда
премазвам (се)	1. убивам 2. претрепвам се от работа
препявам (се)	плача (на смърт)
пресладам	пестя храна при ядене
преснак	прясно мляко
прешнел	прешлен (и на вретено)
прешница	кърпа, провесена от врата до сукмана
пригода	блажно точно
пригоди (врямето)	подходящо време за...

прикя	зестра, булчински дар
припрат	нетърпелив, припрян
прифатам си	примирявам се
провален	пробит, продупчен
прогалва се (слънцето)	появява се за кратко в студен ден
прогюма	следобедно ядене
прокопсвам	сполучвам, успявам
просенен/а	изтъняла от носене дреха
проскефал	възглавница, пълна с царевични обелки
просфора	малко обредно хлебче
профира	авлига (птица с жълто оперение)
прошалям (се)	глезя се, гевезя се
прощъпульник	прохождане на дете
прунка	плода на трънката (трънкосливката)
пруст	салон
прякола	пресолено
пряслоп	седловина
прясол	саламура
пукало	притеснение, грижа
пукълъе	пуканки
пупер	пипер
пуракъ	последна слаба ракия при варене
пуркя	хубавица
пущина	дяволска работа, да опустее
пъздер	клички, оставащи след менене на коноп
пъзлак (пазлак)	обработваемо каменисто място
пъкъ	път
пъльх	плъх
пърдимахалка	сврака; прен. клюкарка
пърнар	вечнозелен храст в Странджа
пъсен	мургав, мръсен, черен
пъска	семка
пяя, пяеш, пяе	пея, пееш, пее

Р

разгав	дрезгав (глас)
разлядам	размразявам, разледенявам
разснопвам	разделям на части заклано животно
разсол	туршия, зелева чорба
разтръсна (за баница)	бухнала, пухкава, рехава
рача	искам, желая
рачел (речел)	петмез с парченца тиква, дюля и орехи
(да) река	(да) кажа
рина	ровя, рия
рипвам, рипкам	скачам
ритла	странична дървена преграда на каруца

рогуф	рог на животно
ропа	яма, издълбана дупка, изкоп
рудань	барабан на чекрък за навиване на прежда
рукань	инструмент за одялване на дървесна кора
руно	вълна
ручило	нискозвучащата свирка на гайда
ръбалка	стомашна болест, болки в корема
ръбам	отхапвам
ръженина	снопи ръжена слама (за покрив на навес)
ръзне (резне)	отрязано парче сланина или месо
ръкойка	снопче житни стъбла от един откос
рътене	накисване на семе, докато пусне кълнове
ряка	река

С

савак	1.преден и заден капак на кола (каруца) 2. капак за пускане водата на воденица
сагмал	дойно домашно животно
саде (съде)	само
садило	колче за дупки при разсаждане (на пипер)
саздърма	запържено месо и сланина в мас (пръжки)
сакар	белочел бивол
сакуль	торба
сал	само
самар	дървено седло на гърба на животно
самунь	голям кръгъл хляб
санким (чунким)	нима, да не би, като че ли, всъщност
сап	дръжка на ръчен инструмент
сарахош	алкохолик
сатаксан	съобразителен, тактичен
сащисвам (се)	смайвам се, стъписвам се, недоумявам
сваица (свакица)	дъщеря на сватове
сватле	син на сватове
свине	прасе
свъртам	събирам, намирам
сгадам (се)	сговарям се
сгугрям (се)	сгушвам се, свивам се (от студ)
сгънвам (се)	организирам се, бързам
сед	миндер за сядане
секлет	притеснение, дотягане
секнар	който носи носната кърпа на булката
сель	прииждане на река, наводнение, порой
силма	насила, едва-едва
силма жив	едва кретащ, слаб, болен
силма цицериса	едва-едва чучурка
сине	синко; и обръщение към по-млад човек

синерисвам	дразня, ядосвам, заяждам се
синци	мъниста
сирище	мая за сирене
сирма	голям сърп за косене на трева
сирян	сеир, зрелище
скакълъ	скакалец
скала	стълба
скарезлив	злояд
скасвам (се)	притеснявам се
скинвам	скъсвам
скокукъ	гъдел
сколасвам	успявам, сварвам (да свърша нещо)
скондапсвам	препъвам се
скопосен	кадърен, способен
скопцвам	нагласям
скрипалец	скрипец, колело с жлеб за въже отвън
скрипка	гъст, непроходим храст
сникнвам (вяшки)	смръщвам (вежди)
спарпутвам	натирвам, изгонвам, „свивам сърмите“ на...
спастрям	запазвам, спестявам
ставра	ограда от дъски
стиска	количество, събиращо се в стисната шепа
стрексвам (се)	съгласявам се
сторвам каиль	съгласявам се, договарям се
стрико	чичо (брат на бащата или на дядото)
стъквам	запалвам огън
стърга	врата за пропускане на овце при доене
сугарен	късен (за плод или приплод)
сукар	тънко въже
сукманъ (чукманъ)	вид рокля от сукно (дебел плат)
сур	светлосив
суркале	застъпени обувки или обувки без пети
сурна	влача
сус!	Млък, млъкни!
схоресвам (схорепсвам)	карам се някому, гълча
съвлек	вид плевел (повилица)
съклет	притеснение, тежест, мъка
съпикясвам	съобразявам
сътаксвам (се)	съобразявам се
сътарексвам (се)	загрижвам се
сюрия	стадо свине
сятам (се)	сещам се, съобразявам се
сяя	сея

Т

табанъ	ходило на крак или на обувка
--------	------------------------------

тавряс съм	в течение съм (на нещата)
тайче	новородено конче
тамахярин	много работлив и амбициозен човек
тамънь	точно, тъкмо, току-що
тарница	самар
татък, татъко	нататък
ташкън	в повече, непосилно, трудно
тва	това
тевно	тъмно
текме	ритник
тенък	тънък
тепавица	устройство за разбухване на вълна и дрехи
терзулка	дребен див плод от който се прави дъвка
тесам	дялам (вкл. Трева)
тимисна, тимисно	къщовница, скромна; прилежно, кротко дете
типам	вървя със ситни крачки
ткая	тъка (на тъкачен стан)
топък	воден дух (който дави хората)
траваярам	страдам, мъча се
трага	лоша миризма
трахана	булгур, ястие с булгур
трахана	ястие от изсушени тестени топчета
трепеча	домашно тъкана конопена завивка, черга
триеница	ястие от прясно стрити тестени топчета
тримеро	тридневен въздържание от вода и храна
тричане (тричене)	ритуално прочистване на кучета от бесове
тронка	малко (за количество)
труцко	турско (Турция)
тубла (дубла)	голяма златна монета
тумба	1. група хора 2. височинка
туреник (тореник)	стомах, шкембе на животно
тутунь	тютюн
тъва	тази
тъпань	голям барабан
търкало	колело
търча	бягам, тичам

у

угадам	усещам
уде	откъде
уйгун	удобен
уйдурма, уйдурдисвам	нагласена работа, нагласявам нещата
уйси!	Ах, олеле! (възклицание)
укь!	Оп! Ох! (извинение)
унук	внук, племенник
уняе	вони

ура	вали силно (сняг)
ургулешката	грубо, невнимателно
урда	извара
уроки	урочасване
урсуз	опак, лош, инат човек
усталък	майсторлък
устрел	зъл нощен дух
утрува	отрова
ушники	обеци (обици)

Ф

фалич (хвалич)	който много се хвали; хвалипръцко
фатам	хващам, улавям
фершел	фелдшер
фира	липса, изветряване, изпарение
фири	духа (през цепка или дупка)
фиркам	гоня
фитка	пуйка, мисирка
фтасвам	узрявам; свършвам работа навреме
фугурям (се)	вреждам се, навирам се
фъндък	кичур
фърка	лети
фъркато	птиче, което се учи да лети
фърфара	многознайник

Х

хадъм (хадам)	драги, мили (обръщение)
хазен ляп	бял хляб
хак	заплата, отплата (за работа)
хакам	блъскам
халези	дървени налъми
хардал	синап
хардобаль	неравност, хлътнатина в земята
харкома, харкоми	бакър, менци
хартезмо	вечеринка, увеселение
хасъл	така, тъкмо
хеле (хиле)	лъжа, измама
хеле	най-сетне, най-после
хизмекъ	домашно шетане
хинка	фунийка за наливане на течности
хласкам	блъскам
хми	им (местоимение)
хората	разговор
хоратовам (хортувам)	разговарям, говоря
хорище (хуришче)	място, където се играе хоро
хоу	да (потвърждение)

храматя	разбирам, умея
худула	обреден хляб
хулкам	горя буйно, изгарям (от температура)
хумва	вкисва се, загнива
хунда	пискюл
хуресан, хуресник ~ца	омразен, неприятен човек; зъл магьосник
хърколь	храчка, сопол
хърле	сополи
хърлю, хърла	сополанко, сополанка
хъу!	хм! (възклицание)

Ц

цабла	треска, забила се в тялото
цамбур	салкъм (грозде)
цамбурия (се)	топвам се във вода
цвик	суроватка
цедилка	торба-люлка за носене на малко дете
целеник	голям бял хляб, замесен с мая
цер	вид дъб
церилка (церило)	уред от 2 кола и въже за тричене на кучета
цигли	синигер
цигли-манга	игра на челик
ципури	останки от топене на мас
цир (чир)	цирей
цира	чироз (сушена риба)
цирикам	карам се, викам, пищя
цицериса (цицириса)	едва-едва чучурка
цръв	червей (торен или дървесен)
црън, църна	черен, черна
цукало	гърне за ходене по нужда
цулцурди (цурцурди)	варени и печени дебели свински черва
църница	черница
църуль, църуле	цървул, цървули

Ч

чавка	врана, гарга
чакмак	устройство за добиване на огън с кремък
чакър	сивоок бивол
чалъм (челъм)	начин, похват, леснина
чапа	мотика
чарда	стадо волове или биволи
чеклас	осил (острите израстъци на житния клас)
чекрък	устройство за навиване на прежда
чекъм (чакъм)	ивица за един човек при жътва или копан
ченушка	булка-гъба
черпуль	врабче

черчеве	дървена рамка на прозорец
черясло	тежко желязо за чукане на жито или пипер
чест	гъст
чет	брой
чилия (челия)	бодлив храст
чирук	черен щурец
чифт	двойка впрегатни животни
чокан	кочан, запушалка
чоп	1. жребий 2. кълчища или козина за мазилка
чотура	бъклица (глинена)
чука, чукар	възвишение
чукмань	вид рокля (сукман)
чул	покривало на гърба на добитък
чумбер	обръч за каца или бъчва
чунким	сякаш, едва ли не, нима
чурук	изгнил, развален
чурулек	цицина
чус (чуз)	чужд
чутура	дървен съд за счукване на сол или пипер
чучур	отвор за изтичане на вода; кран

Ш

шарлан	нерафинирано олио
шафар	блатна трева
ше	ще
шелмень	охлюв
шикалька	кълбовиден израстък по дъбовите дървета
шиник	дървен съд, мярка за жито и брашно (8-10л)
шира, шара	неферментирал сок от грозде
шищальче	малка (детска) стомничка за вода (0,5-1 л)
шопка, шепти	шепне
шофада	мида; преносно – женски полов орган, вулва
шуга	краста
шумарник	външен клозет, нужник, ограден с клони
шупва	ферментира
шут, шуто	животно без или с отрязани рога
шушка	прашинка, боклуче
шушульки	сушени плодове

Щ

щемя (се)	спотайвам се, крия се, мълча
щипикур	вид стоножка с щипалка в задния край
щревник	стръвник
щрипань	пумпал
щълба	клон на дърво
щърбав	беззъб

щървя (щервя)	настървявам
---------------	-------------

Ю

югът	южния вятър
юеъ!	хайде, бе! (възклицание на недоверие)
юзче	шишенце за ракия или вино (100 мл.)
юлар	юзда, оглавник на домашно животно
юрук	турчин или потурчен българин; овчар-номад

Я

я	аз
ябанджия (йебанджия)	другоселец
ягне	агне
ярина	козя вълна
ярнисвам (арнисвам)	спирам, преставам да върша нещо
яска	боли, пробожда ме

ИЗГОТВИЛ РЕЧНИКА: д-р МИЛЧО КАСЪРОВ – гр. БУРГАС